

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กที่มีพัฒนาการสมวัยในวัยแรกเกิด-5 ปี

Model development for developmental promotion of normal
development children from birth to age of 5 years

โดย

แพทย์หญิงดาพิมพ์	เผ่าสวัสดิ์
แพทย์หญิงจันทร์อาภา	สุขทรัพย์
นายประเสริฐ	จุฑา
นางสาวบุษรา	คูพันธ์
นางสาวอจจิมา	ศิริพิบูลย์ผล
นางสาวทิพย์เมธี	สมภีพงษ์
นายธนพัทธ์	จันทพิพัฒน์พงศ์
นายทศพร	เทียมทอง

ได้รับทุนสนับสนุนประจำปี 2558 ของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต

กระทรวงสาธารณสุข

พ.ศ. 2559

หัวข้อวิจัย	การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กที่มีพัฒนาการสมวัยในวัยแรกเกิด-5 ปี
ชื่อผู้วิจัย	พ.ญ.ชดาพิมพ์ เผ่าสวัสดิ์ และคณะ
ที่ปรึกษา	พ.ญ.อัมพร เบญจพลพิทักษ์ พ.ญ.ศุภรัตน์ เอกอัครวิน และนางวนิดา ชนินทุยทรวงศ์
หน่วยงาน	สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต
ปี พ.ศ.	2558 – 2560

บทคัดย่อ

หลักการและเหตุผล ความผูกพันทางอารมณ์ระหว่างพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูกับเด็กสามารถช่วยให้เด็กเรียนรู้ทักษะต่างๆที่สำคัญในการดำรงชีวิตได้ดี และมีผลต่อพัฒนาการ สติปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งจากผลการสำรวจระดับสติปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของเด็กไทย ในปี พ.ศ. 2554 พบว่าเด็กไทยมีระดับ IQ ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยถึงร้อยละ 45.8 และคะแนน EQ เฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ หากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูมีทักษะการเลี้ยงดูที่ดี มีคุณภาพจะส่งผลให้เกิดความผูกพันทางอารมณ์ที่มั่นคง และส่งผลให้เด็กสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพทั้ง IQ และ EQ

วัตถุประสงค์ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาชุดโปรแกรมเสริมสร้างความผูกพันทางอารมณ์สำหรับพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กวัยแรกเกิด - 5 ปี ด้วย กิน กอด เล่น เล่า 2) เพื่อพัฒนาแบบประเมินความผูกพันทางอารมณ์เด็กแรกเกิด - 5 ปี สำหรับผู้เลี้ยงดู 3) เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของโปรแกรมเสริมสร้างความผูกพันทางอารมณ์สำหรับพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กวัยแรกเกิด - 5 ปี ด้วย กิน กอด เล่น เล่า

วัสดุและวิธีการ

ระยะที่ 1 การพัฒนาโปรแกรม ฯ ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรทางสาธารณสุข และครูพี่เลี้ยงศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านการอบรมการใช้ 2ก2ล ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และผู้ปกครองที่ผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้ ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก จำนวน 30 คน และทำการทบทวนวรรณกรรม พัฒนาเป็นคู่มือและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ นำไปทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 2 การพัฒนาแบบประเมินความผูกพันทางอารมณ์ ฯ ดำเนินการแปลแบบประเมินจากต้นฉบับ และทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เลี้ยงดูหลัก จำนวน 54 คน เพื่อทดสอบค่าความเชื่อมั่น

ระยะที่ 3 การทดสอบประสิทธิภาพโปรแกรม ฯ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เลี้ยงดูเด็กและเด็กแรกเกิด -5 ปี และผู้เลี้ยงดูหลักที่มารับบริการ ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6 ศูนย์ ในจังหวัดน่าน จำนวน 186 คู่ แบ่งเป็น กลุ่มทดลอง 98 คู่ และกลุ่มควบคุม 88 คู่ โดยกลุ่มทดลอง ผู้เลี้ยงดูหลักเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรม ฯ การเสริมสร้างความผูกพันทางอารมณ์ 1-1.5 ชั่วโมง 3-5 ครั้ง กลุ่มควบคุม ได้รับการดูแลการเลี้ยงดูบุตรตามวิธีดั้งเดิม ทั้ง 2 กลุ่ม ทำการวัดความผูกพันทาง

อารมณ์ด้วยแบบประเมินความผูกพันทางอารมณ์ฯ ก่อนเข้าโปรแกรม หลังจบโปรแกรม 2 สัปดาห์ และ หลังจบโปรแกรม 3 เดือน

ผลการศึกษา ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของคู่มือการเสริมสร้างความผูกพันทางอารมณ์สำหรับเด็กวัยแรกเกิด - 5 ปี ด้วย กิน กอด เล่น เล่า และ คู่มือการจัดกิจกรรม : การเสริมสร้างความผูกพันทางอารมณ์สำหรับพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กวัยแรกเกิด - 5 ปี ด้วย กิน กอด เล่น เล่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.5 - 1.0 แบบประเมินความผูกพันทางอารมณ์ มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability coefficient) เท่ากับ 0.682 และเมื่อนำโปรแกรมมาทดสอบประสิทธิภาพ พบว่า เมื่อจบโปรแกรม 2 สัปดาห์ ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนความผูกพันทางอารมณ์ที่ลดลง (กลุ่มทดลอง 32.70 กลุ่มควบคุม 34.07 - คะแนนที่ลดลงหมายถึงความผูกพันทางอารมณ์ที่มั่นคงมากขึ้น) และลดลงต่อเนื่องเมื่อวัดซ้ำหลังจบโปรแกรม 3 เดือน (กลุ่มทดลอง 22.12 กลุ่มควบคุม 25.72), โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุม และพบว่ากลุ่มทดลองมีค่าคะแนนความผูกพันทางอารมณ์ลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อวัดซ้ำหลังจบโปรแกรม 3 เดือน

สรุปและข้อเสนอแนะ โปรแกรมเสริมสร้างความผูกพันทางอารมณ์สำหรับพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กวัยแรกเกิด - 5 ปี เป็นโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพในการช่วยเพิ่มความผูกพันทางอารมณ์ระหว่างพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูและเด็ก และเป็นโปรแกรมที่มีโครงสร้างและขั้นตอนการทำกิจกรรมที่ชัดเจน บุคลากรทางสาธารณสุขสามารถนำไปใช้ได้ง่าย

คำสำคัญ ความผูกพันทางอารมณ์ โปรแกรมเสริมสร้างความผูกพันทางอารมณ์ กิจกรรม 2ก2ล กิน กอด เล่น เล่า